

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра адміністративного та фінансового права

Затверджено

На засіданні кафедри адміністративного та фінансового права юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка

(Протокол від № 1 від 30 серпня 2022_року

Завідувач кафедри _____ проф. М.М. Кобилецький

СИЛАБУС
вибіркової дисципліни
«ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ
В ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЯХ АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВ»
2022-2023 навчального року
другий (магістерський) рівень освіти
спеціальність 081 «Право»

Назва вибіркової дисципліни	Особливості провадження в окремих категоріях адміністративних справ
Адреса викладання вибіркової дисципліни	м.Львів, вул. Січових Стрільців, 14
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	юЮридичний факультет, кафедра адміністративного та фінансового право
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	081 «Право»
Викладач курсу	Янюк Наталія Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного та фінансового право
Контактна інформація викладача	nataliya.yanyuk@lnu.edu.ua
Консультація	Консультації на кафедрі в день проведення лекцій/практичних занять, за попередньою домовленістю зі студентом он-лайн консультації з допомогою платформи MS Teams, Zoom, Viber, Telegram, а також по телефону.
Інформація про вибірковоу дисципліну	<p>Курс «Особливості провадження в окремих категоріях адміністративних справ» спрямований на здобуття магістром поглиблених теоретичних і практичних знань про форми адміністративного судочинства, підстави для поділу на спрощене і загальне позовне провадження, а також знань про особливості провадження в окремих категоріях адміністративних справ. Вибірка категорій справ визначався з урахуванням особливостей провадження, зокрема: складу учасників судового процесу та їх адміністративно-процесуального статусу, спеціальних строків звернення за захистом порушених прав і законних інтересів у сфері публічно-правових відносин, процесуальними етапами розгляду справи.</p> <p>Учасники курсу здобудуть комплексні знання щодо підстав для правильного визначення виду юрисдикції, підсудності, розгляду і прийняття рішення адміністративними судами в зазначених категоріях справ. Курс допомагає навчити студентів аналізувати законодавство, наукові джерела, наукові позиції суддів, судову практику, вирішувати практичні ситуації та вміти робити самостійні аргументовані висновки.</p>
Коротка анотація курсу	Курс «Особливості провадження в окремих категоріях адміністративних справ» є вибірковою

	<p>дисципліною з спеціальності «Право» за освітньою програмою «Магістр », яка викладається в 1 семестрі в обсязі 3 кредитів за ECTS</p> <p>Курс спрямований на розвиток у студентів навиків самостійної творчої роботи при вивченні теоретичних питань і закріплення практичних навиків самостійного аналізу законодавства при вирішенні кейсів, задач, аналізу судової практики, правових позицій Верховного Суду.</p> <p>Студент буде зорієнтований на подальшу підготовку тестування для кваліфікаційного іспиту в межах процедури добору на посаду судді.</p>
<p>Мета та цілі курсу</p>	<p>Метою вивчення вибіркової дисципліни «Особливості провадження в окремих категоріях адміністративних справ» є ознайомлення студентів з теоретичними та практично-прикладними проблемами розгляду деяких категорій адміністративних справ, формування знань для подальшого використання в адвокатській діяльності чи в суддівській практиці.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Адміністративне судочинство: навчальний посібник. /І.М. Балакарева, І.В. Бойко, Я.С. Зелінська та ін.; за заг.ред Н.Б. Писаренко. – Х.: право, 2016. – 312 с. 2. Адміністративне судочинство України: підручник / за заг. ред. Пасенюка. – К.: Юрінком Інтер, 2009. 3. Адміністративний процес України: Навч. посіб. / А.Т. Комзюк, В.М. Бевзенко, Р.С. Мельник/. – К.: Прецедент, 2007. – 531с. 4. Адміністративний процес: загальна частина (ФРН, України) /Манн Т., Мельник Р., Бевзенко В., Комзюк А../: Науково-практичний посібник. (за аг. ред. Бевзенка В.). – К., 2013. 5. Бевзенко В.М. Участь в адміністративному судочинстві України суб'єктів владних повноважень: правові засади, підстави та форми : монографія. / Бевезнко В.М. – К.: Прецедент, 2010 . 475с. 6. Ільницький О.В. Земельні спори та порядок їх вирішення в Україні: адміністративно-правовий підхід. Монографія. – Львів, 2011. 7. Цуркан М.І. Деякі проблемні питання судового розгляду спорів щодо проходження публічної служби Проблеми теорії та практики адміністративної юстиції: зб.наук.статей/ Смокович м.І., Цуркан М.І., Перепелюк В.Г. та ін.. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – С.156-174.

	<p>8. Решота В.В. Джерела адміністративного права України: проблеми судового застосування : монографія / В.В. Решота. – Вид 2-е, доопр. I доп. – Львів, ТЗОВ Галицька видавнича спілка, 2018. – 356с.</p> <p>9. Юшкевич О. Г. Основи адміністративного судочинства: навчально-тренінговий посібник / О.Г. Юшкевич, Р.С. Мельник. – Х. : НікаНова, 2012. – 266 с.</p>
Тривалість курсу	Один семестр
Обсяг годин	<p>Загальна кількість – 90 годин, з них:</p> <p>на денному - 32 години аудиторних занять: лекції – 16 годин, практичні – 16 годин, самостійна робота – 58 год.;</p> <p>на заочному: лекції – 10 год, практичні – 8 год., самостійна робота – 72 год.</p>
Очікуванні результати навчання	<p>Після завершення курсу студент буде:</p> <p>знати</p> <ul style="list-style-type: none"> - нормативну базу, засади (принципи) адміністративного судочинства та особливості їх застосування при розгляді окремих категорій справ. - визначати критерії і підстави віднесення адміністративних справ до окремих видів та особливості розгляду таких справ; - грамотно застосовувати понятійно-категоріальний апарат, нормативно-правову лексику і спеціальну термінологію; - аргументовано висловлювати власну правову позицію з використанням посилань на нормативні акти, судову практику, правові позиції Верховного Суду, наукові джерела - всебічно і глибоко проводити правовий аналіз запропонованих типових спірних ситуацій і обґрунтовано презентувати їх рішення. <p>вміти</p> <ul style="list-style-type: none"> - демонструвати найкращий варіант вирішення кейсів; - складати проекти процесуальних документів (позовних заяв), судових рішень (ухвал, рішень, постанов) - працювати самостійно і в малих групах при вирішенні кейсів.
Ключові слова	адміністративне судочинство, суб'єкт владних повноважень, позовна заява, інстанційність, учасники справи, судові рішення, апеляційне і касаційне провадження.

Формат курсу	Очний/заочний
Теми	Схема курсу та зміст тем курсу додається
Підсумковий контроль	залік
Пререквізити	<p>Для вивчення курсу «Особливості провадження в окремих категоріях адміністративних справ» студенти потребують базових таких дисциплін, як загальна теорія права, конституційне право, адміністративне право, конституційно-процесуальне право, фінансове право, цивільний процес, кримінальний процес та ін.</p> <p>У межах курсу вивчаються відповідно принципи адміністративного судочинства та їх роль у розгляді окремих категорій справ; слюда учасників адміністративного процесу та їх процесуальний статус в кожній окремі категорії справ; особливості доказів і доказування в окремих категоріях справ; можливості та особливості застосування інституту досудового врегулювання окремих видів публічно-правових спорів, застосування примирення; стадії провадження в окремих категоріях справ в суді першої інстанції; судові рішення; особливості перегляду судових рішень в окремих категоріях справ.</p>
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, дискусія, підготовка та презентація есе, «рольова гра», «мозковий штурм», вирішення кейсів, складання процесуальних документів, проектів судових рішень, проведення зі студентами модельних судових засідань.
Необхідне обладнання	Вивчення курсу потребує використання загально вживаних програм і операційних систем
Критерії оцінювання	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: Практичні, самостійні – 50 відсотків семестрової оцінки, максимальна кількість – 50 балів (виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь на всі питання теоретичні питання, що базуються на знанні нормативно-правових актів, спеціальної літератури, практики та проявив уміння застосовувати набуті знання при вирішенні кейсів).</p> <p>Додаткові бали отримує студент, який виявив на основі законодавства і отриманих теоретичних знань вирішив практичну ситуацію і аргументовано виклав її рішення; підготував письмовий проект процесуального документу.</p> <p>Пропущені заняття студентом відпрацьовуються в</p>

межах теоретичних і практичних питань пропущеного заняття.

Контрольні заміри (модулі) – 50 відсотків семестрової оцінки.

Поточна максимальна кількість балів – 50 балів

Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (узагальнення судової практики, есе, вирішення кейсу). **Академічна доброчесність:** Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями, обґрунтованими висновками. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. **Література.** Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

Питання до заліку	Питання та завдання для виставлення підсумкової оцінки будуть розміщені на сайті факультету на сторінці курсу
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

СХЕМА КУРСУ
Вибіркової дисципліни
«Особливості провадження в окремих категоріях
адміністративних справ»

Тема 1. Форми адміністративного судочинства
(лекції – 2 год.; практичні – 2 год.)

1. Загальна характеристика спрощеного і загального провадження в адміністративних справах. Критерії віднесення справ до тих, які розглядаються в порядку спрощеного провадження.

2. Види справ, які розглядаються виключно за правилами загального провадження, загальна характеристика. Умови такого розгляду.

3. Умови і підстави віднесення спору до категорії справи незначної складності. Види і загальна характеристика.

4. Види типових і зразкових справ, загальна характеристика.

5. Загальні засади (принципи) адміністративного судочинства. Особливості принципу офіційного з'ясування всіх обставини справи в окремих категоріях справ.

Додаткова література

1. Базов В. Сучасна адміністративно-правова доктрина та принцип верховенства права: концептуальні питання // Вісник ВАС України. – 2011. - №3. – С.91-99.
2. Банчук О., Куйбіда Р. Вимоги ст.6 Конвенції про захист прав людини та основних свобод до процедури здійснення судочинства. – К., 2005 (ЦППР).
3. Бевзенко В. М. Адміністративний процес як система / В. М. Бевзенко // Юридична Україна. - 2020. - № 1. - С. 57-59. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2020_1_10.
4. Бідей О. Принцип презумпції вини в адміністративному судочинстві // Підприємництво, господарство і право. – 2013. - №5. – С.83-85 // http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2013/05_2013.pdf
5. Гришина Н.В. Щодо розуміння принципу доступності в адміністративному судочинстві // Вісник Харківського національного ун-ту ім. В.Каразіна. Серія «Право». - №1028. – 2012.- С.221-223.
6. Jiménez Luis Arroyo. Effective Judicial Protection and Mutual Recognition in the European Administrative Space // German Law Journal , Volume 22 , May 2021 , pp. 344 – 370 // <https://www.cambridge.org/core/journals/german-law-journal/article/effective-judicial-protection-and-mutual-recognition-in-the-european-administrative-space/A64263BA0E4A196662CD18311AC75A36>

7. Кропина К.О. Розмежування юрисдикції судів за предметом розгляду трудових спорів // Юридична Україна. – 2019.-№5. С.16. [file:///C:/Users/admin/Downloads/urykr_2019_5_5%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/urykr_2019_5_5%20(1).pdf)
8. Миколаєць В.А. Зразкові та типові справи в адміністративному судочинстві Литви // Часопис Київського університету права. – 2019. - №4. – С.121 http://kul.kiev.ua//images//A/Chasopis/Chasopis_2019_4.pdf
9. Сеньків О.І. Поняття і функції судового розсуду в адміністративному судочинстві / О.І. Сеньків // Судова апеляція, 2010. – № 1. – С. 124–129.
10. Сербан Ф.І. Кореляція принципу офіційності і принципів змагальності та диспозитивності в адміністративному судочинстві / Ф.І. Сербан // Юридична наука, 2015. – № 7. – С. 74-82.
11. Шевцова Н.В. Диспозитивність та офіційність при вирішенні податкових спорів в адміністративному судочинстві України : автореф. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Дніпропетровськ, 2011. – 20 с.
12. Шевцова Н.В. Особливості застосування в адміністративному судочинстві принципу диспозитивності / Н.В. Шевцова // Вісник Вищого адміністративного суду України. – 2011. – № 1. – С. 35–40.
13. Янюк Н. Особливості розгляду публічно-службових спорів адміністративними судами Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2019. Випуск 69. – С.90-98.). // <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/law/issue/view/411>

Тема 2. Загальна характеристика справ за позовами суб'єктів владних повноважень
(лекції – 2 год.; практичні – 2 год.)

1. Поняття «суб'єкт владних повноважень» в адміністративному процесі. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність суб'єкта владних повноважень як учасника справи. Предмет, межі і суб'єкти доказування

2. Види справ за участю суб'єкта владних повноважень як позивача.

3. Адміністративні справи, в яких позивач і відповідач суб'єкти владних повноважень. справи про укладення, виконання, припинення, скасування, чи визнання нечинними адміністративних договорів. Компетенційні спори, причини їх виникнення та особливості судового розгляду.

4. Особлива природа і винятковість справ за зверненням владних суб'єктів до фізичних та юридичних осіб. Види таких справ, їх загальна характеристика.

Додаткова література

1. Козьяков Ігор. Організаційно-правові основи представництва прокурором інтересів держави в суді // Публічне право 2018. - №4. – С.9-15. // <https://www.publichne-pravo.com.ua/files/32/1.pdf>
2. Миколенко В.А. Європейський досвід удосконалення організації та діяльності прокуратури у контексті конституційної модернізації // Часопис Київського університету права. – 2017. - №1. – С.57-60 // http://kul.kiev.ua/doc/CHAS17_1.pdf
3. Осятинський С.О. Позасудові способи вирішення публічно-правових спорів: сутність та види // Адміністративне право і процес. – 2013. - ; 4. – С.53-59.

4. Таможня О. Представництво інтересів держави в адміністративному судочинстві: особливості та проблеми нормативно-правового регулювання // Підприємництво, господарство і право. – 2020. – С.178-185. // <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/4/31.pdf>
5. Щавінський В.Р. Захист інтересів держави в адміністративному судочинстві як об'єкт адміністративно-правової науки // Публічне право. – 2015.- №1 (17). – С.57-72. http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2020/38.pdf

Тема 3. Особливості провадження у справах щодо оскарження нормативно-правових актів

(лекції – 2 год.; практичні – 2 год.)

1. Особливості природи справ щодо оскарження нормативно-правових актів. Види суб'єктів, акти яких оскаржуються в адміністративному суді.
2. Оскарження нормативно-правових актів органів виконавчої влади, Верховної Ради АРК, органів місцевого самоврядування, суб'єктів владних повноважень. Умови звернення до адміністративного суду
3. Судові рішення про визнання нормативного акта протиправним та нечинним. Обов'язковість судових рішень, наслідки судових рішень.
4. Особливості провадження в справах щодо оскарження актів, дій бездіяльності Верховної Ради України, Президента України, Вищої ради правосуддя, вищої кваліфікаційної комісії суддів України.
5. Особливості розгляду судом даної категорії справ. Розмежування адміністративної і конституційної юрисдикції. Судові рішення.

Додаткова література

1. Бойко О. М. Адміністративне судочинство як процесуальний порядок розгляду та вирішення спорів, що виникають з адміністративних договорів // Право і суспільство. – 2020. - № 6-2. – Ч.1. – С.136-146 // http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/6-2_2020/part_1/23.pdf
2. Зуй В. Оскарження нормативно-правових актів: історичний аспект // Вісник Академії правових наук України. – 2013. - №1.
3. Марцинкевич С. А. Щодо підстав забезпечення позову в адміністративному судочинстві // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2019 № 42 том 2. / http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc42/part_2/22.pdf
4. Писаренко Н. Б. Чи є верховенство права принципом адміністративного судочинства. // Lex portus. - 2017. - № 5. - С. 41-50. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://lexportus.net.ua/vipusk-5-2017/pysarenko_n_b_chy_je_verkhovenstvo_prava_pryntsyptom_administratyvnogo_sudochynstva.pdf
5. Решота В.В. Виконання рішень та застосування практики ЄС з прав людини в адміністративному судочинстві України// Науковий вісник Ужгород. Нац.. ун-ту. Серія «Право». 34. – 2015.- Т.2. – С.113-117.

6. Рябченко Я.С. Принципи оскарження нормативно – правових актів у порядку адміністративного судочинства / Я.С. Рябченко // Юридична Україна, 2008. – № 10. – С. 19-22.
7. Янюк Н. Спірні питання щодо забезпечення позову при оскарженні нормативно-правових актів // Вісник Вищого адміністративного суду України. – 2009. - №1. – С.60-63.

**Тема 4. Особливості провадження в адміністративних справах, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдумів
(лекції – 2 год.; практичні – 2 год.)**

1. Правова природа та види публічно-правових спорів, що виникають у виборчого процесу чи процесу референдуму. Характеристика цих справ як термінових адміністративних справ.

2. Суб'єкти виборчого процесу як сторони в адміністративному процесі. Особливості представництва у справах, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму.

3. Предметна юрисдикція справ, що виникають у виборчому процесі чи в процесі референдумів

4. Особливості провадження в адміністративних справах, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдумів. Докази і особливості доказування у цих справах. Судові рішення.

5. Перегляд судових рішень. Суди апеляційної інстанції. Судові рішення за результати апеляційного перегляду.

Додаткова література

1. Басалаєва А. В. Гарантії судового захисту виборчих прав громадян України / А. В. Басалаєва, М. І. Смокович // Юридична Україна. - 2020. - № 11. - С. 69-70. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2020_11_16.
2. Бачеріков О.В. Доказування в адміністративних справах, пов'язаних з виборчим процесом / О.В. Бачеріков // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. праць. – 2010.Вип.52. – С.329–334.
3. Дмитрук І.М. Розгляд справ щодо порушення виборчого процесу в адміністративному провадженні // Юридичний науковий електронний журнал. – 2020. - № 9. – С.214-216. // http://www.lsej.org.ua/9_2020/53.pdf
4. Смокович М.І. Правове регулювання розгляду виборчих спорів: теоретичний і практичний аспекти : монографія / М.І. Смокович. – К.: Юрінком Інтер, 2014. – 576с.
5. Смокович М. Принцип верховенства права: застосування під час розв'язання виборчих спорів //Вісник ВАСУ. – 2013. - №1. – С.26-33.
6. Янюк Н. Виборчі спори як предмет судового розгляду: окремі проблеми теорії та практики // Вісник Львівського національного університету. – Серія юридична. 2008. – Випуск 47. – С. 96-102.
7. Янюк Н. Спірні питання щодо забезпечення позову при оскарженні нормативно-правових актів // Вісник Вищого адміністративного суду України. – 2009. - №1. – С.60-63
8. Янюк Н. Судовий розгляд виборчих спорів на місцевих виборах 2015 в Україні:

проблемні аспекти. (Studia z Zakresu Prawa, Administracji I Zarządzania Uniwersytetu Kazimiera Wielkiego w Budgoszczy/ Edycja Bydgosko-Lwowska Prawo-Samorząd Terytorialny-Ekonomia) / Студії з права, адміністрації та управління Ун-ту Казимира Великого з Бидгощі Бидгосько-Львівський випуск Право – Місцеве самоврядування – Економіка. – Budgoszcz, 2016. – С.250-261

9. Янюк Н.В. Особливості процесуального представництва в адміністративних судах по виборчих спорах// Вісник ЛНУ. – Серія юрид. – Випуск 60. - 2014. – С.212-220 // <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/law/issue/view/23>

Тема 5. Особливості провадження в земельних спорах (лекції – 2 год.; практичні – 2год.)

1. Публічно-правова природи земельних спорів. Земельні правовідносини як предмет юрисдикції адміністративного суду. Учасники земельних спорів. Особливості предмету земельного спору в адміністративному судочинстві.

Критерії розмежування адміністративної юрисдикції з цивільною і господарською юрисдикціями у вирішення земельних спорів. Межі втручання адміністративного суду у розсуд суб'єктів публічної адміністрації в публічно-земельних спорах.

Умови і підстави звернення у справах про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності.

Визначення інстанційності розгляду цієї категорії справ. Особливості розгляду справ.

Судові рішення в земельних спорах і особливості їх перегляду в порядку апеляційного та касаційного оскарження.

Додаткова література

1. Бевзенко В.М. Адміністративно-земельне право України: навчальний посібник. – К.:Алерта, 2015. – 180с.
2. Василяк Д. Земельні спори: проблеми розмежування адміністративної та господарської юрисдикції // Вісник ВАСУ. – 2013. - №3.- С.54-61.
3. Дяченко С. В., Гонцовська Л. В. Розмежування юрисдикцій судів при вирішенні спорів, що виникають із договору емфітевзису: судова практика // Прикарпатський юридичний вісник. – 2021. - Випуск 1(36). – С.21-26 // <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/725/1061>
4. Задирака Н.Ю., Барікова А.А. Розмежування підвідомчості земельних спорів між господарськими та адміністративними судами: історія формування судової практики // Адміністративне право і процес. – 2013. - №4. – С.172-180.
5. Ільницький О. Земельний спір у теорії адміністративно-процесуального права // Юридична Україна. – 2010. - №11.- С.56-61.
6. Ільницький О.В. Земельні спори та порядок їх вирішення в Україні: адміністративно-правовий підхід. Монографія. – Львів, 2011.
7. Сластнікова Г.О. Особливості адміністративно-правового регулювання процедур примусового відчуження майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності // Юридичний науковий електронний журнал. – 2020. - № 9. – С.270-272. // http://www.lsej.org.ua/9_2020/68.pdf

Тема 6. Особливості провадження в справах щодо мирних зібрань (лекції – 2 год.; практичні – 2 год.)

1. Види справ щодо реалізації права на мирні обмеження і особливості судового обмеження їх реалізації.

2. Особливості провадження у справах про обмеження усунення обмежень щодо реалізації права на мирні зібрання. Особливості учасників справи. Органи виконавчої влади і місцевого самоврядування як позивачі у справах про обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання.

3. Підстави і порядок відкриття провадження. Розгляд справи. Спеціальні строки розгляду. Докази у справах про обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання та про усунення обмежень щодо реалізації права на мирні зібрання.

4. Особливості провадження у справах за адміністративними справами про усунення перешкод та заборони втручання у здійснення права на свободу мирних зібрань. Зустрічний позов: подання і розгляд.

5. Апеляційне провадження в адміністративних справах. Порядок і строки апеляційного оскарження. Виконання судового рішення.

Додаткова література

1. Валюшко І.В. Проблеми законодавчого регулювання свободи мирних зібрань громадян в Україні / І.В. Валюшко // Стратегічні пріоритети. – 2009 – № 4 (13). – с. 46 – 52.
2. Муза О. Адміністративно-процесуальний статус суб'єктів, не наділених владними повноваженнями/ О. Муза // Вісник Академії правових наук України: зб. наук. праць. – 2013. – № 1 (72). – С.167– 175.
3. Кобрусєва Є. А. Практика Європейського суду з прав людини щодо забезпечення права на мирні зібрання та ефективного захисту на справедливий суд в Україні // Право і суспільство. – 2020. - № 6-2. – Ч.1. – С.181-186 // http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/6-2_2020/part_1/29.pdf
4. Козьяков Ігор. Організаційно-правові основи представництва прокурором інтересів держави в суді // Публічне право 2018. - №4. – С.9-15. // <https://www.publichne-pravo.com.ua/files/32/1.pdf>
5. Кружиліна О.А. Деякі проблемні питання реалізації та судового захисту права громадян збиратися мирно, без зброї, проводити збори, мітинги, походи, демонстрації / О.А. Кружиліна // Право і Безпека. – 2011. – № 4. – С. 14–19. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2011_4_5
6. Куйбіда Р.О. Свобода мирних зібрань в адміністративному судочинстві: загальні тенденції судової практики / Р.О. Куйбіда // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Юридичні науки». – 2011. – № 89. – 55–58.
7. Мельник Р.С. Право на мирні зібрання. Законодавство. Коментар. Судова практика / Р.С. Мельник // . – К. : Юрінком Інтер, 2015. – 240 с.
8. Мельник Р.С. Право на свободу мирних зібрань: теорія і практика. – К.: ВАІТЕ, 2015.- 168с.

9. Рабінович П.М. Європейські стандарти прав людини: онтологічні, гносеологічні та праксеологічні аспекти / П.М. Рабінович // Вісник Академії правових наук України. – 2003. – № 2-3. – С. 114 –131
10. Топор І.В. Поняття та види учасників адміністративного судочинства: проблеми теорії/І. В. Топор// Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць. – 2011. – Вип.58. – С.264–271.
11. Самбор М. Провадження у справах за адміністративними позовами про усунення перешкод і заборону втручання у здійснення права на свободу мирних зібрань: актуальні проблеми правового регулювання // Слово Національної школи суддів України. – 2019. - № 4 (29). – С. 31-44 // http://slovo.nsj.gov.ua/images/pdf/2019_4_29/Sambor%20Provadzhennia%20uspravah.pdf
12. Філоретова М. В. Заборона мирних зібрань: проблеми та практика // Південноукраїнський правничий часопис. – 2019. – №2. – С.93-96 // <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2019/2/24.pdf>
13. Чуб А. Адміністративно-правові гарантії реалізації права громадян на мирні зібрання // Актуальні проблеми правознавства.- 2020. - №4. – С.86-90 // <http://app.wunu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/4-2020.pdf>

**Тема 7. Особливості провадження в справах щодо іноземців, осіб без громадянства, біженців, осіб за межі України
(лекції – 2 год.; практичні – 2 год.)**

1. Підстави та умови звернення до адміністративного суду у справах щодо іноземців, осіб без громадянства, біженців, осіб за межі України. Види таких справ. Суб'єкти звернення до адміністративного суду.
2. Суб'єкти звернення у справах про затримання іноземців, осіб без громадянства. Суб'єкти звернення у справах про примусове видворення за межі України іноземців, осіб без громадянства за межі України
3. Предмет, межі і суб'єкти доказування в адміністративній справі.
4. Порядок та строки розгляду справ щодо іноземців, осіб без громадянства. Судові рішення, їх апеляційне оскарження. Порядок виконання рішення суду.

Додаткова література

1. Герасименко Є. С. Поняття та класифікації іноземних громадян та осіб без громадянства // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право.– 2020. - Випуск 2. (46). – С.45-51 // <http://visnyk-psp.kpi.ua/article/view/226610/226182>
2. Демчик Н. Стадії адміністративних проваджень у справах про примусове повернення і примусове видворення іноземців та осіб без громадянства органами Державної прикордонної служби України //Науковий вісник «Львівська політехніка». Право. – 2017. - С.205-210 //<https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/jun/13263/33.pdf>
3. Єрмаков Ю. В. Адміністративний порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації щодо здійснення адміністративних процедур у сфері міграції // Південноукраїнський правничий часопис. – 2019. – №4. – Т.1- С.34-38 // http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2019/4/part_1/10.pdf

4. Єрмаков Ю. В. Судовий порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів влади щодо здійснення адміністративних процедур у сфері міграції // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2019. – № 42 том 2 / http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc42/part_2/20.pdf
5. Ільков В. Застосування джерел права в адміністративному судочинстві під час розгляду справ щодо видворення іноземців та осіб без громадянства // Вісник ВАСУ. – 2013. - №3.- С.39-53.
6. Кайдашев Р.П. Особливості інституту перегляду судових рішень в адміністративному процесі України // Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. – 2015.- Вип.5. – Т.2. – С.128-131.
7. Кіт Х. Роль адміністративного суду у збиранні доказів на стадії підготовчого провадження // Вісник Львівського університету. Серія юрид. – Вип. 59. – 2013. <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/law/issue/view/24>

Тема 8. Особливості провадження в адміністративних справах за зверненням податкових та митних органів
(лекції – 2 год.; практичні – 2 год.)

1. Особливості адміністративно-господарських санкцій.
2. Порядок, умови та підстави звернення податкових та митних органів в адміністративний суд.
3. Особливості дотримання процесуальних строків у цій категорії справ. Предмет, межі і суб'єкти доказування в адміністративній справі.
4. Підстави про відмову у прийнятті заяви. Підстави відмови у відкритті провадження і її наслідки.
5. Судові рішення. Порядок та строки апеляційного оскарження. Особливості виконання рішення суду.

Додаткова література

1. Белкін М.Л. Спростування судових преюдицій як засіб захисту прав платників податків в адміністративному судочинстві // Адміністративне право і процес. – 2012. - №1. – С.88-95.
2. Белова О.І. Адміністративне судочинство як стандарт ЄС і ключові елементи правової Української держави// Адмін.право і процес. – 2014. - №2(8). – С.190-197.
3. Бідей О. Принцип презумпції вини в адміністративному судочинстві //Підприємництво, господарство і право. – 2013. - №5.
4. Боженко Н. В. Зарубіжний досвід досудового врегулювання адміністративних спорів // Актуальні проблеми держави і права. 2017.-Вип.78. С.14-19. <http://apdp.in.ua/v78/5.pdf>
5. Гордєєв В. Юридичні факти в адміністративному судочинстві: пізнання та доказування //Вісник ВАСУ. – 2012. - №2. –С.70-76.
6. Греца Я. В. Практичні аспекти виконання обов'язку доказування в податкових спорах та їхнє значення для здійснення податкового планування // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. – 2019. - № 42 том 2 / http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc42/part_2/7.pdf

7. Ковбель М.М. Принципи перегляду судових рішень в адміністративному процесі // Адміністративне право і процес. – 2013. - №3. – С.116-121.
8. Колпаков В.К., Горжеєв В.В. Доказування в податкових спорах в адміністративному судочинстві України // Адміністративне право і процес. – 2013. - №2. – С.204-212.
9. Короєд С.О. Адміністративно-процесуальний статус відповідача в адміністративній справі // Юридичний бюлетень. - 2021. - № 22.- С.93-100 // <http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2021/22/12.pdf>

Тема 9. Особливості провадження в адміністративних справах в соціальних спорах

1. Публічно-правова природа і види соціальних спорів. Строки звернення до адміністративного суду в соціальних спорах.

2. Право на звернення до адміністративного суду в соціальних спорах. Форми та зміст позовної заяви. Позивач в соціальних спорах, його адміністративно-процесуальна правосуб'єктність.

3. Предмет, межі і суб'єкти доказування в адміністративній справі. Підстави для звільнення від доказування. Забезпечення доказів та види способів забезпечення.

4. Судові рішення в соціальних спорах, порядок перегляду рішень. Особливості виконання судових рішень в соціальних спорах.

Додаткова література

1. Баранчик П.Д. Принцип верховенства права як засадничий принцип адміністративного права // Вісник Запорізького національного університету. – 2011. - №2 (І). – С. 137 –143.
2. Джафарова М. В. Окремі питання доказування в адміністративному судочинстві в Україні // Право і суспільство. – 2020. - № 5. – С.69-75 // http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/5_2020/13.pdf
3. Кузьмишин В. Причини виникнення та шляхи розв'язання проблемних питань, пов'язаних із соціальними спорами // Вісник ВАСУ. – 2012.-№1. –С.26-30.
4. Столбовий Ю.М. Зміст принципу офіційного з'ясування всіх обставини справи в адміністративному судочинстві. – Вісник Запорізького національного ун-ту. Юрид.науки. – 2013.- №4. – с.129-133. file:///C:/Users/admin/Downloads/Vznu_Jur_2013_4_25.pdf
5. Тильчик В. В. Особливості вирішення адміністративними судами України спорів у сфері діяльності суб'єктів формування та реалізації соціальної політики в умовах євроінтеграції // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2019 № 42 том 2 / http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc42/part_2/9.pdf
6. Ткач Г.Й. Інститут примирення сторін в адмін. судочинстві //Вісник ЛНУ.- Серія юрид. -2011. – Вип.53.- С.163-170.
7. Труш М. Вимоги до судових рішень в адміністративній справі Вісник Львівського університету. Серія юрид. – Вип. 58. – 2013.

Періодичні видання:

1. Адміністративне право і процес // <http://univ.kiev.ua/ua/science/journals/spj-alp>
  2. Альманах права // <http://almanahprava.org.ua/>
  3. Ампаро (*раніше* – Вісник Запорізького національного університету. Серія юридична // <https://web.znu.edu.ua/herald/pages/1766.ukr.html>
  4. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка // <https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal>
  5. Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. Серія юридична // <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/law>
  6. Вісник Національної академії правових наук України // <http://visnyk.kh.ua/uk>
  7. Електронний журнал «Східноєвропейський журнал права». // <http://easternlaw.com.ua/uk/>
  8. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право // <http://visnyk-juris-uzhnu-uz.com/>
  9. Науковий вісник Херсонського державного університету. – Серія «Юрид.науки» // <https://lj.journal.kspu.edu/index.php/lj>
  10. Південноукраїнський правничий часопис // <http://www.sulj.oduvs.od.ua/>
  11. Право і суспільство // <http://pravoisuspilstvo.org.ua/>
  12. Право України // <https://pravoua.com.ua/ua/>
  13. Публічне і приватне право // <http://pp-law.in.ua/>
  14. Публічне право // <https://www.publichne-pravo.com.ua/index.php?lang=uk>
  15. Форум права // <https://forumprava.pp.ua/>
  16. Часопис Київського університету права // <http://kul.kiev.ua/gurnal-chasopis-kup-/chasopis-kijivskogo-universitetu-prava.html>
  17. Юридична Україна // <http://yu.yurincom.com/>
  18. Юридичний науковий електронний журнал // <http://www.lsej.org.ua/>
- Інші.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

Офіційний сайт Президента України Режим доступу - <http://www.president.gov.ua>

Офіційний сайт Кабінету Міністрів України // <https://www.kmu.gov.ua/>

Єдиний державний реєстр судових рішень України - Режим доступу: reyestr.court.gov.ua

Судова влада - <http://court.gov.ua>

Верховний Суд // <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>

Критерії оцінювання: Університету, національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою
			Залікова оцінка

90 – 100	A	Зараховано	<i>Зараховано</i>
81-89	B	Зараховано	
71-80	C	Зараховано	
61-70	D	Зараховано	
51-60	E	Зараховано	
0-50	FX	Незараховано з правом перескладання	<i>Незараховано</i>

90-100 балів (відмінно) - виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь на всі питання, що базуються на знанні нормативно-правових актів, судової практики та спеціальної літератури. Проявив уміння застосування набутих знань до конкретних суспільно-економічних ситуацій та здібності аналізу джерел вивчення даного курсу.

81-89 балів (дуже добре) - виставляється студенту, який дав не цілком повну але правильну відповідь на всі питання, що базуються на знанні.

71-80 балів (добре) - виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь, але не на всі питання, або відповідь не базується на всіх складових джерелах вивчення. Тобто знав нормативно-правовий акт та судову практику але не знав інформації, що міститься у спеціальній літературі, чи інформації, яка міститься у інших джерелах. Однак у підсумку його відповідь повинна базуватись не менше ніж на двох базових джерелах.

61-70 балів (задовільно) - виставляється студенту, який не дав вичерпної детальної відповіді на питання контрольних завдань і яка базується тільки на одному із рекомендованих джерел вивчення матеріалу.

51-60 балів (достатньо) - виставляється студенту, який не дав вичерпної (достатньої) відповіді на питання контрольних завдань та не може назвати джерела інформації навчальної дисципліни.

0-50 балів (незадовільно) - виставляється студентові, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, незнайомий з основною юридичною літературою з дисципліни.

Завдання на модуль

(Вирішення задачі, максимальний бал - 50)

Варіант 1.

ОСОБА_4 звернулась до міськрайонного суду Дніпропетровської області з адміністративним позовом до сільського голови, в якому просила: визнати неправомірною бездіяльність сільського голови щодо неповернення трудової книжки і не проведення розрахунку при звільненні головного бухгалтера; стягнути з ради середній заробіток за час вимушеного прогулу; стягнути моральну шкоду у розмірі; стягнути судові витрати, витрати на правову допомогу та судовий збір.

- 1) Чи містить зазначений спір ознаки публічно-правового спору?
- 2) Якому суду підсудна зазначена справа?
- 3) Яке рішення має винести міськрайонний суд Дніпропетровської області суд? Відповідь обґрунтуйте.

Варіант 2.

Івано-Франківська міська рада звернулася з позовом до Кабінету Міністрів України, в якому просить суд: визнати протиправним та нечинним пункт 1 Постанови Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 №211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої корона вірусом SARS-CoV-2».

- 1) Чи належить дана справа до юрисдикції адміністративного суду?
- 2) Якому суду підсудна дана справа?
- 3) Чи має право міська рада оскаржувати такі акти?
- 4) Які дії має вчинити суд? Відповідь обґрунтуйте.

Варіант 3.

Районна державна адміністрація провела конкурс на заміщення посади провідного спеціаліста юридичного відділу. За результатами конкурсу переможцем став ОСОБА_1. і був рекомендований на посаду провідного спеціаліста юридичного відділу. ОСОБА_2. оскаржив рішення конкурсної комісії до районного суду, мотивуючи тим, що під час співбесіди всі члени задавали йому питання по законодавству і оцінили результати у «нуль» балів.

- 1) Чи містить зазначений спір ознаки публічно-правового спору?
- 2) Чи належить дана справа до юрисдикції адміністративного суду?
- 3) Якому суду підсудна зазначена справа? Відповідь обґрунтуйте.

Варіант 4.

ОСОБА_2 звернувся з позовом до Відділу Дежгеокадастру у Золочівському районі Львівської області, в якому просить скасувати наказ про його звільнення з посади провідного спеціаліста відділу і стягнути з відповідача на користь ОСОБА_2 середній зарібок за час вимушеного прогулу з дати звільнення по день поновлення на роботі.

- 1) Чи містить зазначений спір ознаки публічно-правового спору?
- 2) До юрисдикції якого суду належить вирішення зазначеного спору?
- 3) Які існують способи судового захисту порушених прав? Відповідь обґрунтуйте.